

Salgın Döneminde Acil Uzaktan Öğretim Kapsamında İşlenen Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi¹

Evaluation of Teachers' Views Regarding the Social Studies Lesson Taught Within the Scope of Distance Education During the Pandemic Period

Yusuf Yıldırım*

*Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, İnegöl Bursa, Türkiye, yusufyildirimakademik@gmail.com

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi (Received Date)

25.09.2021

Kabul Tarihi (Accepted Date)

09.12.2021

*Sorumlu Yazar

Yusuf Yıldırım

yusufyildirimakademik@gmail.com

Öz: Bu çalışmada 2020 salgın döneminde uygulanan acil uzaktan öğretim sürecine yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olan olgu bilim deseni kapsamında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 15 sosyal bilgiler öğretmeni katılımcı olarak yer almıştır. Araştırmada elde edilen veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ve yazılı form aracılığıyla toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, sosyal bilgiler öğretmenleri uzaktan eğitim sürecini “olumlu” ve “verimli” olarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri uzaktan eğitim sürecinin sınırlılıklarını belirtmekle birlikte verimli olarak değerlendirme nedenlerini “eğitim süreci devam etmesi”, “dönemin şartlarından dolayı”, “derslerin işlenmesi” ve “zaman ve mekân engelinin kalkması” şeklinde özetlemişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenleri derslerde slayt kullandıklarını, dijital aktiviteler yaptıklarını (bulmaca, oyun, yarışma vb.), test çözdüklerini, kitaptan okuduklarını ve EBA materyallerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu süreçte sosyal bilgiler öğretmenleri sunum yapma, anlatma ve soru cevap tekniklerinden yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenler bu süreçte slaytlar, dijital materyaller (video, kısa film, internet haberi), görsel materyaller (harita, resim, foto), ders kitabı, EBA ve sosyal medyayı aktif kullandıklarını saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: salgın, sosyal bilgiler eğitimi, sosyal bilgiler öğretmenleri, uzaktan eğitim

Abstract: In this study, it is aimed to determine the views of social studies teachers about the emergency remote teaching process applied in the 2020 pandemic period. The research was carried out within the scope of the phenomenology pattern, which is one of the qualitative research methods. 15 social studies teachers took part in the research as participants. The data gathered in the research were collected through semi-structured interview form and written form. The collected data were analyzed by descriptive analysis method. According to the results of the research, it was explained that social studies teachers evaluated the emergency remote teaching process as "positive" and "efficient". Although social studies teachers stated the limitations of distance education, they summarized the reasons for evaluating emergency remote teaching as "continuing the education process", "due to the conditions of the period", "lecturing the lessons" and "removal of time and place barriers". Social studies teachers said that they used slides in lessons, did digital activities and used EBA materials. In addition, in this process, social studies teachers stated that they benefited from presentation, narration and question-answer techniques. In addition, it was determined that the teachers actively used digital materials, EBA and social media in this process.

Keywords: Pandemic, social studies education, social studies teachers, emergency remote teaching

Yıldırım, Y. (2022). Salgın döneminde acil uzaktan öğretim kapsamında işlenen sosyal bilgiler dersine yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 244-256. <https://doi.org/10.17556/erziefd.1000610>

Giriş

Eğitim, geçmişten günümüze dünyadaki yaşamsal döngünün bir ögesini oluşturmaktadır (Koçoğlu, 2020). Eğitim bir süreç olduğu (Ertürk, 1988) gibi insanlık kadar da eski bir tarihe sahiptir. İnsanlık tarihi karşılaştığı zorluklar, gelişmeler, değişimler eğitim anlayışını ve eğitim faaliyetlerini de derinden etkilemektedir. Bu etkiler kimi zaman olumlu sonuçlar doğururken kimi zaman da istenmedik durumlara neden olmaktadır.

Tarihsel süreçte yaşanan olaylar, eğitim kurum ve sistemlerini derinden etkilemiştir. Bu durum bazen kısa süreli problemleri meydana getirir ve uzun vadede eğitim alanlarında devrimler meydana getirerek avantaj oluşturmıştır. İnsanoğlunun tarihsel süreçte yaşamış olduğu problemler eğitimi etkileyerek eğitim kurumlarının kendilerini yenilemelerini sağlamıştır (Yalçınkaya ve Öner, 2020). Kısacası yaşanan olaylar eğitim sistemlerinin günün koşullarına ayak uydurmasını zorunlu kılmıştır. Bu durumun günümüzde en belirgin örneklerinden

Salgın döneminde zorunlu olarak uzaktan eğitim sürecine geçilmiştir. Uzaktan eğitim süreci Türkiye’de uzun yıllar farklı şekillerde kullanılmıştır. Mektupla eğitimden başlayarak, radyo ve televizyon üzerinden yapılan programlarla çalışmalar yürütülmüştür (Bozkurt, 2017). Hatta birtakım programlar aracılığıyla başta dil eğitimi olmak üzere bireysel veya grup halinde eğitim ve öğretim çalışmaları yapıldığı bilinmektedir. 2019 salgınıyla birlikte tüm eğitim kademelerinde uygulanan uzaktan eğitim faaliyeti daha öncekilerden farklılık göstermektedir. Salgın kaynaklı olarak geçilen bu uzaktan eğitim süreci “acil uzaktan öğretim” kavramıyla ifade edilerek geleneksel uzaktan eğitim faaliyetlerinden ayrı tutulmuştur (Smith, 2020). Acil uzaktan öğretim çalışmaları uzaktan eğitim uygulamalarının bir alt boyutunu oluşturup daha çok öğretim sürecine odaklanmıştır. Salgın gibi bir olaydan dolayı hızlı bir şekilde eğitim sürecine dahil olduğu için *acil uzaktan öğretim* veya *acil durum uzaktan öğretim* olarak ifade edilmiştir.

¹ Bu çalışmanın bir kısmı 2021 ERPA Uluslararası Eğitim Kongrelerinde sözlü bildiri şeklinde sunulmuştur.

birisi de 2019 yılında yaşanan COVID-19 salgınıdır.

Öğrencilerin eğitim sürecinde geri kalmamaları için dünya genelinde ve Türkiye’de acil uzaktan öğretime geçilmiştir. Acil uzaktan öğretim uygulaması bakımından uzaktan eğitimle benzerlik gösterse de acil uzaktan öğretim birçok noktadan uzaktan eğitim uygulamalarından farklılaşmaktadır. Daha önce uygulanan uzaktan eğitim uygulamaları gönüllü, kişisel gelişime dayalı ve zaman ve mekân problemi yaşayan insanların katıldığı bir özellik taşıyan 2020’den itibaren tüm eğitim kademelerinde uygulanan acil uzaktan öğretim çalışmaları zorunluluk içermektedir. Pandemi nedeniyle kısıtlamalardan dolayı dışarıya çıkamayan öğrencilerin öğretim faaliyetlerinin aksamamasına odaklanılmıştır. 2020-2021 yıllarında örgün eğitim sürecinin tüm kademelerinde uygulanan acil uzaktan öğretim çalışmaları, bir kriz anında yüz yüze eğitimin geçici olarak teknoloji ortamına aktarılmasını ifade etmektedir (Bingöl, 2020). Salgın döneminde yaşananlar toplumun farklı kesimleriyle birlikte okulları ve okullarda görülen dersleri derinden etkilediği için öğrencilerin geri kalmamaları amacıyla dersler uzaktan öğretim şeklinde yürütülmüştür. Bu derslerden birisi de sosyal bilgilerdir.

Sosyal bilgiler dersi toplumsal yaşamla ilişki içerisindedir (Deveci ve Çengelci, 2006). Sosyal bilgiler dersi sosyal bilimlerin bir araya gelmesi ile oluşmuştur. Sosyal bilgiler dersinin çok disiplinli bir yapıya sahip olması okul dışı ortamlarda sosyal bilgiler dersinin işlenmesi açısından bir zenginlik oluşturduğu söylenebilir. Sosyal bilgiler topluma ve toplumsal mekanlarla iç içe bir özelliğe sahiptir. Sosyal bilgiler eğitimi, öğrencinin sosyal dünyayı anlayacağı ve bu dünyanın bir vatandaşı olarak katılacağı etkin bir süreç olması gerektiğini savunmaktadır (Sunal ve Haas, 2002). Sosyal bilgilerin ulaşmak istediği amaçlar okul dışı eğitim çalışmalarıyla ilişkilendirilmesiyle etkili bir şekilde gerçekleştirilebilir. Sosyal bilgiler dersi kapalı ortamda, dört duvar arasında toplumsal mekânlardan ve doğal ortamlardan uzak bir şekilde etkili olarak gerçekleştirilmesi çok mümkün değildir. Ama salgın dönemi sosyal bilgiler öğretimi için birçok sınırlılık oluşturmaktadır.

Salgın ilk başlarda eğitim sistemlerini ve tüm öğretmenler gibi sosyal bilgiler öğretmenlerini de hazırlıksız yakalamıştır. Salgınla birlikte diğer dersler gibi sosyal bilgiler dersi de acil uzaktan öğretim kapsamında yürütülmeye başlanmıştır. İlk önce televizyon kayıtları ile yürütülen sosyal bilgiler dersi zamanla EBA ve bir takım çok katımlı ve görüntülü görüşme imkânı sağlayan platformlar üzerinden yürütülmeye başlanmıştır. Gelişen teknolojik alt yapı ve insanların sahip olduğu teknolojik imkânlar acil uzaktan öğretim sürecini biraz daha kolaylaştırmıştır.

Zaman ve mekân sınırlandırmasını ortadan kaldıran uzaktan eğitim çalışmaları (Akdemir, 2011) farklı yaş ve meslekten geniş bir kitleye hitap etmektedir. Uzaktan eğitimin farklı bir uygulama şekli olan acil uzaktan öğretim çalışmaları öğrencilerin bireysel öğrenmelerini dikkate alarak tasarlanabilmesi bakımından avantaj oluşturmuş ve çoklu ortam araçlarının kullanılmasıyla da zenginleşmiştir. Bu bakımlardan geleneksel eğitim çalışmalarından ayrılmaktadır. Acil uzaktan öğretim çalışmaları çok fazla avantajı bulunmasına rağmen sistem problemleri, internet problemleri, öğrenci motivasyon düşüklüğü, öğretmenlerin uzaktan eğitim çalışmaları konusunda tecrübesizliği gibi dezavantajları da vardır.

Literatürde uzaktan eğitim sürecine yönelik akademisyenlerin görüşü (Erol Şahin, 2019; Tuncer ve Tanaş,

2011; Gürer, Tekinarslan ve Yavuzalp, 2016), öğretmen adaylarının görüşü (Akbaba ve diğerleri, 2016; Hamutoğlu, Gültekin ve Savaşçı, 2019; Özyayın Özkara, 2020; Paydar ve Doğan, 2019), öğrencilerin ders başarılarına etkisi (Yıldırım, 2022) sıklıkla yer verilirken öğretmenlerin (Bakioğlu ve Çevik, 2020; Bayburtlu, 2020) ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine (Aydemir, 2021; Akgül ve Orhan, 2021) daha az rastlanmaktadır. Oysa süreçten en çok etkilenenlerden birisi de öğretmenlerdir. Özellikle sosyal ve fiziki çevreyle doğrudan ve sıkı bir ilişki içerisinde olan sosyal bilgiler ders öğretmenlerinin bu süreçten daha çok etkilendiği söylenebilir. Bundan dolayı bu araştırmanın alana katkı sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine (Aydemir, 2021; Akgül ve Orhan, 2021) yönelik çalışmalar uzaktan eğitim sürecini değerlendirmeye yönelikken bu araştırma uzaktan sosyal bilgiler öğretimi üzerine odaklanmaktadır. Bu araştırma başta sosyal bilgiler öğretmenleri olmak üzere tüm öğretmenlere yol göstermesi açısından da önem taşımaktadır. Çevrimiçi platformlarda uygulanan sosyal bilgiler dersinin ortaokul 5. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin akademik başarısına ve sosyal gelişmelerine katkısı, eğitim sürecinde yaşanan teknik sorunlara, uygulanan öğretim çalışmalarının verimliliği gibi konularda sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini tespit etmek amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma olarak tasarlandığı için nitel araştırma modellerinden biri olan olgubilim kullanılmıştır. Bu çalışmada üzerinde durulan olgu, uzaktan sosyal bilgiler eğitimi çalışmalarına yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin algılarını ortaya çıkarmaktır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu 15 sosyal bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışma grubu iki şekilde oluşturulmuştur. İlk olarak sosyal bilgiler öğretmenleriyle nitel çalışma kapsamında yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Daha sonra salgından dolayı görüşmek istemeyen ama gönüllü olanlara görüşme soruları yazılı hale getirilerek ulaştırılmış onların verdiği cevaplar sürece eklenmiştir. Araştırmada çalışma grubu oluşturulurken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde ölçüt önceden belirlenmektedir. Marshall’e (1996) göre ölçüt örnekleme önemli olan örneklemin belirlenen durumlar hakkında bilgi verme açısından zengin olmasıdır.

Tablo 1. Öğretmenlere ait betimsel bilgiler

Değişken	Kategori	f
Yaş	25-35	4
	36-45	9
	46-55	2
Cinsiyet	Erkek	11
	Kadın	4
Meslekte geçirilen süre	1-10	4
	11-20	9
	21-30	2
Daha önce uzaktan eğitim uygulaması kullanma durumu	Evet	1
	Hayır	14
Veri toplama şekli	Yüz yüze	11
	Yazılı	4

Bu araştırmanın ölçütleri;

1. Sosyal bilgiler öğretmeni olmak
2. Uzaktan eğitim sürecinde aktif ders vermiş olmak,

Yukarıda belirtilen özellikleri sağlayan öğretmenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubuna ait ayrıntılı bilgi Tablo 1’de verilmiştir.

Verilerin Toplanması/Süreç

Araştırmanın konusu belirlendikten sonra sosyal bilgiler öğretmenlerinin salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitim sürecindeki sosyal bilgiler dersine yönelik görüşlerini ortaya çıkarmaya odaklanılmıştır. Bu çalışmaya ilişkin Sakarya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan (Karar Tarihi: E-61923333-050.99-35897/24) etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma için gönüllü olan sosyal bilgiler öğretmenleriyle iletişim kurulmuştur. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla ya da yazılı form aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin toplanması aşamasında salgın kurallarına dikkat edilmiştir.

Veri toplama araçları

Araştırmada temel olarak görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bundan dolayı araştırmada veri toplama aracı olarak araştırma için geliştirilen “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılmıştır. Yaşanan salgından dolayı yüz yüze görüşmelerin gerçekleştirilemediği sosyal bilgiler öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu yazılı hale getirilerek ulaştırılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilirken araştırmanın amacına yönelik literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra taslak sorular yazılmıştır. Yazılan taslak sorular alan uzmanlarının görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanlarından gelen dönütlere göre taslak forma son şekli verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda üç adet betimsel soru ve sondalar hariç sekiz adet görüşme sorusuna yer verilmiştir. Görüşme formu Ek-1’de verilmiştir.

Görüşme formu yazılı hale getirilirken görüşme soruları içerikle uygun bir şekilde yazılmıştır. Görüşmeci önceden hazırladığı konuya bağlı kalarak, daha ayrıntılı bilgi alma amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bundan dolayı görüşmeler esnasında sondalara yer verilmiştir. Sondalar, ayrıntıya yönelik, açıklamaya yönelik ve aydınlatmaya yönelik olmak üzere üç farklı şekilde kullanılmaktadır. Bu çalışmada sondalar genellikle açıklamaya ve ayrıntıya yönelik sondalara yer verilmiştir. Yüz yüze görüşmelerde ihtiyaç duyulan ve görüşülen öğretmenlere sorulan sondalar yazılı formda da yer verilmiştir. Yazılı formda araştırmacı yüz yüze görüşmedeki kadar rahat sondalara yer veremese de açıklayıcı sorular yerleştirebilir.

Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde yapılan görüşmeler kaydedilmiştir. Daha sonra yazılı hale getirilen görüşmeler nitel çalışmalara uygun bir şekilde içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Görüşmelere katılmayan veya katılmayan görüşülenlere görüşme formu yazılı hale getirilerek toplanan verilerde de sürece dahil edilmiştir. Böylece veri toplama süreci çeşitlendirilerek araştırma süreci zenginleştirilmiştir.

Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları nitel çalışmalara uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirliği sağlamak amacıyla inandırıcılık, aktarılabirlik ve teyit edilebilirlik işlemleri yapılmaktadır (Başkale, 2016). Araştırma sürecinde inandırıcılığı sağlamak amacıyla yapılan görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Daha sonra nitel çalışmalarda inandırıcılığı sağlamak için uzaman incelemesine gidilmiştir. Bunun içinde veriler raporlaştırıldıktan sonra alan uzmanlarından oluşan bir gruba sunulmuştur. Uzman gruptan gelen görüş ve önerilerin yer aldığı dönütlere göre düzenlemeler yapılmıştır. Böylece nitel çalışmalarda inandırıcılık yöntemlerinden biri olan uzman incelemesi de yerine getirilmiştir. Ayrıca katılımcı teyidi de araştırma sürecinde kullanılan bir diğer yöntemdir. Görüşme esnasında katılımcılara sorular sorularak ifadelerinin teyidi sağlanmıştır. Bununla birlikte bir diğer inandırıcılık yöntemi olan aktarılabirlik de raporlaştırma sürecinde kullanılmıştır. Bunun için raporlaştırma sürecinde elde edilen bulguların örneklendirilmesi için katılımcılara ait doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Alıntı yapılırken katılımcılara kodlar verilerek öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3, Ö4...şeklinde ifade edilmiştir.

Bulgular

Acil uzaktan öğretim sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini saptamak amacıyla gerçekleştirilen araştırmanın ilk sorusu sosyal bilgiler öğretmenlerinin acil uzaktan öğretim sürecini nasıl değerlendirdiklerini tespit etmeye yöneliktir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 11’i acil uzaktan öğretim sürecini olumlu bulurken 4’ü ise olumsuz olarak değerlendirmiştir. Öğretmenlerin görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Acil uzaktan öğretim sürecine yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin genel görüşleri

Kategori	Kod	f
Olumlu	Eğitim öğretim devam etti	12
	Dönemin şartlarından dolayı	7
	Dijital dokümana ulaşma ve paylaşma	5
	Mesafe engeli kalktı	3
	Zaman engelli kalktı	2
	Ders dışı toplantılar yapabilmek	1
Olumsuz	Uzaktan eğitimin sınırlılıkları	4
	Temas olmaması (göz beden)	3
	Güçlü bir iletişim olmaması	2
	Sürenin yetersiz olması	1

Tablo 2’de verildiği gibi öğretmenlerin olumlu bulmalarındaki temel neden “yaşanan salgın döneminde” ($f=7$) “eğitim öğretim faaliyetlerinin aksamayarak devam etmesi” ($f=12$) şeklindedir. Bunun dışında “dijital dokümanlara kolay ulaşma ve paylaşma” ($f=5$), “mesafe engelinin kalkması” ($f=3$), “zaman engelinin kalkması” ($f=2$) ve “ders dışı toplantıları rahat yapabilmek” ($f=1$) diğer kodlar arasında yer almaktadır. Olumsuz değerlendirenler ise gerekçelerini “uzaktan eğitim ve teknolojik alt yapının oluşturduğu sınırlılıklar” ($f=4$), öğrencilerle “temas kurulamaması” ($f=3$), öğrencilerle “güçlü bir iletişim kurulamaması” ($f=2$) ve “sürenin az olması” ($f=1$) şeklinde

ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden yapılan örnek doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

Ö7: “Zaman kısıtlamasını kaldırdık ortadan ... öğrenci ev ortamı da olmasa farklı ortamlardan bize ulaşabildi, ortam sorununu da ortadan kaldırdık.”

Ö8: “Açıkçası tüm branşlar için zor bir durum olduğunu düşünüyorum. Bizim branşımız onlara göre biraz daha olumlu olduğunu düşünüyorum.”

Ö13: “Uzaktan eğitimin olumlu tarafında var olumsuz tarafı da var. Yüz yüze eğitimle mukayese etmemek lazım. Ama hiçbir şey yapmaktan internet, bilgisayar, tablet online teknolojik imkanları kullanarak çocuklarla bir şekilde iletişime geçmek ders işlemek güzel. Yani uzaktan eğitim benim için harika bir şey.”

Ö4: “Genel olarak derste çok aktif olamıyoruz, sadece ekran karşısında. Öğrencilere temas etme o anlamda bir eksiklik olduğunu düşünüyorum. Ama onun dışında derste aktarılması gereken bilgileri aktarabildiğimizi düşünüyorum. Ama yine de yüz yüze eğitimi tercih ederim ... öğrenciler de bizler de bu işi öğrendik baya.”

Ö9: “Uzaktan eğitim sürecini sevmediğimi söyleyebilirim. Kaynaklara çok kolay ulaşmama açısından güzel ama öğretmenin gözüne bakmadığımız sürece yararlı olduğunu düşünmüyorum.”

Alıntılara dikkat edildiği zaman katılımcı öğretmenler acil uzaktan öğretim sürecini tam olumlu olarak değerlendirmemekteydiler. Pandemi şartlarında yapılabilecek en iyi yöntem olduğuna inanmakta ve hiçbir şey yapmaktan acil uzaktan öğretimi çalışmaları faydalı bulmaktadırlar. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri acil uzaktan öğretim sürecini olumlu yanlarını ve olumsuz yanlarını da belirtmektedirler. Sosyal bilgiler öğretmenlerine yöneltilen ikinci soru, salgın döneminde uygulanan acil uzaktan öğretim sürecinde işlenen sosyal bilgiler derslerinin verimliliğini tespit etmeye yöneliktir. Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenleri acil uzaktan öğretim sürecinin verimli ve verimsiz olduğu durumların olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerinin gerekçelerini gösteren kodlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Acil uzaktan öğretim sürecin verimliliğine yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

Kategoriler	Kod	f
Verimli	Eğitim öğretim devam etmesi	9
	Öğrencilerin dikkatini çekmesi	3
	Öğretim sürecini çeşitlendirmesi	1
Verimsiz	Bağlantı problemleri	7
	Sistemsiz sorunlar	3
	Katılım azlığı	2

Acil uzaktan öğretim sürecinde işlenen sosyal bilgiler derslerinin verimli geçtiğini belirten öğretmenlerinin görüşleri “eğitim öğretimin devam etmesi” (f=9), “öğrencilerin dikkatini çekmesi” (f=3), “öğrenme sürecini çeşitlendirmesi” (f=1) şeklinde kodlanmıştır. Verimsiz olarak değerlendirenler ise “bağlantı problemleri” (f=7), “sistem kaynaklı problemler” (f=3) ve “öğrenci katılımının azlığı” (f=1) gerekçe olarak belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine yönelik doğrudan alıntı örnekleri aşağıda verilmiştir.

Ö2: “Yüz yüze eğitim kadar olmasa da mutlaka verimli geçiyor.”

Ö7: “İlk başlardaki sıkıntılar halloldu. Şimdi verimli geçiyor sıkıntı yok.”

Ö4: “Uzaktan eğitim hiç olmamasındansa iyi. Verimlilik açısından da bazı sınıflarda öğrencilerin tamamına yakını aktif katılıyor. Gayet verimli oluyor. Ama bazı sınıflarda öğrencilerin bir kısmı katılmıyor veya katılamıyor. Kendi imkânı olanlar bile katılmıyor. Katılım oldukça verimli.”

Ö3: “Kimilerini olumlu etkiledi. Ama bazı iyi öğrencileri de bence çok olumsuz etkiledi. Çünkü herkesin öğrenme yöntemi aynı değil. Bazıları yüz yüze eğitimden daha çok faydalanırken, bazıları dikkat dağınıklığı olan bir kişi uzaktan eğitimden daha fazla faydalanabilir.”

Ö8: “Verimsiz de diyemem. Ama istenen verimin alındığını da düşünmüyorum, ne olursa olsun göz göze iletişimin ayrı bir katkısının olduğunu düşünüyorum.”

Alıntılar dikkate alındığı zaman sosyal bilgiler öğretmenleri uzaktan eğitimi tamamen verimli veya tamamen verimsiz olarak değerlendirmekten öte yaşanan salgından dolayı verimli olduğunu kabul etmekte ve yüz yüze eğitime göre de verimsiz olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Buna göre verimlilik durumu sürece göre değişmektedir. Öğretmenlere yöneltilen bir diğer soru ise acil uzaktan öğretim sürecinde dersleri nasıl işlediklerine yöneliktir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin vermiş olduğu cevaplar “ders içi faaliyetler”, “kullanılan teknikler” ve “kullanılan materyaller” şeklinde kodlanmıştır. Öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Acil uzaktan öğretim sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerin ders işleme süreçlerine yönelik görüşleri

Kategori	Kod	f
Ders içi faaliyetler	Slayt sunumu	8
	Dijital aktiviteler yapma	6
	Test çözme	5
	Kitaptan okuma	4
	EBA materyallerini kullanma/paylaşma	4
	Dijital materyaller kullanma	3
	Görsel materyallerden yararlanma	2
Kullanılan Materyaller	Görev odaklı çalışmalar yapma	2
	Slaytlar	7
	Dijital materyaller (video, kısa film, internet haberi)	6
	Görsel materyaller (Harita, resim, fotoğraf)	5
	Ders kitabı	4
	Sosyal medya	3
	EBA dokümanları	2
	Oyunlar	1
	Küre	1
	Kullanılan teknikler	Anlatım
Soru cevap		5
Sunuş yoluyla		3

Acil uzaktan öğretim sürecinde sosyal bilgiler öğretmenleri ders esnasında genellikle “slayt sunumu” (f=8) daha sonra bir takım “dijital aktiviteler” (f=6) yaptıkları görülmüştür. Ayrıca sosyal bilgiler dersinde “test çözme” (f=5), “sosyal bilgiler kitabından okuma” (f=4), “EBA materyallerini kullanma/paylaşma” (f=4), “dijital (f=3) ve

görsel materyaller ($f=2$)” kullanmışlar son olarak da “görev odaklı etkinlikler” ($f=2$) yapmışlardır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları materyaller ise “slayt” ($f=7$), “dijital materyaller (video, kısa film, internet haberi)” ($f=6$), “görsel materyaller (Harita, resim, fotoğraf)” ($f=5$), “ders kitabı” ($f=4$), “sosyal medya dokümanları” ($f=3$), “EBA dokümanları” ($f=2$), “dijital oyunlar” ($f=1$) ve “küre” ($f=1$) şeklinde tespit etmişlerdir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri “anlatım” ($f=7$), “soru-cevap” ($f=5$) ve “sunuş” ($f=3$) yoluyla öğrenme yöntem ve tekniklerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Doğrudan yapılan alıntılar aşağıda verilmiştir.

Ö9: “Görsel, yeri geldiği zaman soru cevap ve anlatma yöntemini de dahil ederek.”

Ö1: “Öğrenciye önceden ders saatlerimizi bildiriyoruz. Ders saatlerimiz geldiğinde program üzerinden derse başlıyoruz. Burada soru-cevap metodunu kullanarak bazen anlatım metodunu kullanarak anlatıyoruz. Bazen de EBA’den indirdiğimiz testleri veya çeşitli aktiviteleri öğrencilere gönderiyoruz.”

Ö7: “Bazı öğretim yöntem ve tekniklerini deneyemsek de kullanamasa da video izlemesi ya da slayt yansıtılması hususunda teknolojiyen faydalandık.”

Ö3: “Slaytlar, haritalar, küre kullanıyorsunuz yeri geldikçe.”

Ö5: “Dijital ortamdaki tüm materyalleri, sosyal bilgiler paylaşım sitelerinden ortaklaşa hareketle bütün materyalleri kullanıyoruz.”

Ö6: “Teknolojinin de verdiği imkân olarak ... genel olarak görsel videodur, anlatır onlardan yararlanıyorum.”

Acil uzaktan eğitim sürecinde sosyal bilgiler öğretmenleri dersleri işlerken uzaktan eğitim uygulamalarının sağladığı avantajlardan yararlanmaya çalışmışlardır. Eğitim sürecini etkili hale getirmek için farklı yöntem ve tekniklerle birlikte birbirinden farklı eğitim materyalleri kullanmışlardır. Görsel ve işitsel materyallere ağırlık vererek öğrenmelerin kalıcılığını artırmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır. Soru cevap tekniği kullanarak ders sürecinde öğrencilerin aktif olmaları sağlanmıştır. Katılımcı öğretmenlere sorulan bir diğer soru ise acil uzaktan sürecinde işlenen sosyal bilgiler dersinin öğrencilerin akademik başarısına katkısının olup olmayacağına dairdir. Öğretmenlerin 11’i akademik başarılarına katkısının olacağını, 4’ü ise olmayacağını belirtmiştir.

Tablo 5. Acil uzaktan öğretim sürecinin öğrencilerin akademik başarısına katkısına yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

Kategori	Kod	f
Olumlu	Derslerin işlenmesi	7
	Alternatifi olmaması	5
	Birebir ders gibi olması	3
	Öğrenci sorumluluk alması	2
	Dikkat dağınıklığını azaltması	1
	Öğrencinin bilgiye ulaşması	1
Olumsuz	Katılım düşük olması	5
	Göz teması olmaması	3
	Aynı ortamın paylaşılmaması	2
	Öğrencilerin motivasyonunun düşük olması	2
	Öğrencinin denetlenmemesi	1

Tablo 5 incelendiği zaman sosyal bilgiler öğretmenleri “derslerin işlenmesi” ($f=7$), “alternatif olmaması” ($f=5$), “birebir ders gibi olması” ($f=3$), “öğrencilerin sorumluluk alması” ($f=2$), “dikkat dağınıklığını azaltması” ($f=1$) ve “öğrencinin bilgiye ulaşması” ($f=1$) gibi gerekçelerle acil uzaktan öğretim sürecinde işlenen sosyal bilgiler derslerinin öğrencilerin akademik başarısına katkısının olacağını belirtmişlerdir. Bir kısım katılımcı öğretmen ise “katılımın düşük olması” ($f=5$), “göz teması olmaması” ($f=3$), “aynı ortamın paylaşılmaması” ($f=2$), “öğrenci motivasyonunun düşük olması” ($f=2$) ve “öğrencinin denetlenmemesi” ($f=1$) gibi nedenlerle acil uzaktan öğretim sürecinin öğrenci başarısına katkı sağlamadığını belirtmişlerdir. Doğrudan alıntı örnekleri;

Ö1: “Maalesef çok katkı sağlamıyor. Çünkü katılım oranı az. Öğrenciyle birebir göz teması kurmadığımız için veya öğrenciyi göremediğimiz ve denetleyemediğimiz için öğrencinin ne yapıp ne yapmadığını bilmiyoruz. Bu yüzden de başarısız oluyorlar.”

Ö12: “İç disiplini olan öğrencilerin bu süreci iyi yönettiğini gördüm”

Ö15: “Öğrenci bilgiye ulaşmayı, doğru bilgiye ulaşmayı öğrendi. Sosyal medya, sosyal paylaşım ağlarıyla bilgiye ulaşımını öğrendi.”

Ö2: “Kesinlikle düşünüyorum. Az ya da çok kesinlikle faydası var. Uzaktan olmasa bu virüs döneminde çocuklarla yüz yüze eğitim yapma şansımız yok. Ne yapacağız bu çocuklarla geçen seneki marttan bu seneki marta kadar, bir sene. Uzaktan eğitim imkânı olmazsa ne yapacaktınız bu çocuklarla. Okul kapalı, hiçbir şey yapamayacaktınız. ... Birebir ders yapıyor musunuz gibi.”

Ö5: “Öğrenci devam ettiği sürece yüz yüze eğitimden bir farkı olmadığını düşünüyorum.”

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenleri acil uzaktan öğretim sürecinin öğrencilerin akademik başarısına az veya çok katkısının olduğunu inanmaktadırlar. Özellikle salgın sürecinde öğrencilerin tamamen eğitim öğretim ortamlarından kopmasını önlemesi bakımından acil uzaktan öğretim süreci öğrencilerin akademik başarısına katkı sağladığı düşünülmektedir. Bunun dışında çalışan öğrencinin başarılı olacağına dair inanç da sürecin katkısının olduğuna dair bir diğer görüştür.

Sosyal bilgiler öğretmenlerine sorulan bir diğer soru ise acil uzaktan öğretim sürecinde yaşadıkları problemleri tespit etmeye yöneliktir. Öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar öğrenci kaynaklı, öğretmen kaynaklı ve süreç kaynaklı olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Tablo 6’da yer alan problemler içerisinde öğrenci kaynaklı kategorinin alt kısmında “katılım azlığı” ($f=7$), “öğrenci isteksizliği” ($f=4$), “dikkat dağılması” ($f=3$) ve “ortam sorunu” ($f=1$) kodları yer almıştır. Öğretmen kaynaklı kısım ise “sınıf kontrolü” ($f=4$), “iletişim kuramama” ($f=3$), “uygulamaların kullanılışındaki yetersizlik” ($f=2$), “etkinlik yapamama” ($f=2$) ve “beden dilini kullanamama” ($f=2$) şeklinde kodlanmıştır. Süreç kaynaklı kategorisi ise “teknolojik aygıtlardaki problemler” ($f=5$), “internet bağlantısı” ($f=4$), “aynı ortamı paylaşamama” ($f=3$) ve “sürenin yetersiz olması” ($f=2$) kodlarından oluşmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine yönelik örnek doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

Tablo 6. Acil uzaktan öğretim sürecinde öğrencilerin yaşadıkları sorunlara yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

Kategori	Kod	f
Öğrenci kaynaklı	Katılımın azlığı	7
	Öğrenci isteksizliği	4
	Dikkat dağılması	3
	Ortam sorunu	1
Öğretmen kaynaklı	Sınıf kontrolü	4
	İletişim kuramama	3
	Uygulamalarının kullanılışındaki yetersizlik	2
	Etkinlik yapamama	2
	Beden dilini kullanamama	2
	Teknolojik aygıtlardaki problemler	5
Süreç kaynaklı	İnternet bağlantısı	4
	Aynı ortamı paylaşamama	3
	Sürenin yetersiz olması	2

Ö5: “Kesinlikle yaşadığımız zamanlar oluyor. Süre sınırlaması var, süre sorunumuz var. Sürenin uzun olması gerekir. Üç saatlik süremiz yetmiyor ... internet alt yapısından kaynaklanan sorunlar yaşıyoruz.”

Ö13: “Katılımın düşük olması yapmak istediğimiz birçok aktivitenin yapılamaması, sadece test paylaşabiliyoruz, ödev paylaşabiliyoruz bunun dışında başka bir aktivite yapamıyoruz.”

Ö4: “İlk zamanlar daha çok zorluk yaşıyorduk. Öğrencilerle sınıfın sessizliğinin sağlanması, ekranın karalanması oluyordu onu engelleyemiyorduk, mikrofon tam biz de kapatmasını kullanmasını bilmiyorduk. İlk zamanlar daha çok zorluk yaşıyorduk şu an o zorluğu yaşamıyoruz.”

Ö3: “Beden dilini kullanmakta zorlanıyorsunuz. Çünkü bir bütündür beden sadece jest ve mimiklerden ibaret değil. Oturuşunuz kalkışınız, her türlü şeyi öğrenciye iletmeniz gerekirken. Uzaktan eğitimde sadece bir kare portre fotoğrafınızı görüyor çocuklar. Beden dilini kullanamıyorsunuz. ... Katılım az, bağlantısı kopuyor örneğin, çocukla iletişim kuramıyorsun evdeki gürültü yansıyor ister istemez diğerlerinin dikkatini dağıtıyor.”

Sosyal bilgiler öğretmenlerine sorulan sorulardan birisi ise acil uzaktan öğretim sürecinde derse katılmayan öğrencilerle yönelik ne gibi çalışmalar yaptıklarını ortaya çıkarmaya yöneliktir. Öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar Tablo7’de verilmiştir.

Tablo 7. Acil uzaktan öğretim sürecinde derse katılmayan öğrencilere yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaptıkları çalışmalar

Kod	f
Velilerle iletişime geçme	9
Öğrencilerle iletişime geçme	7
Katılmama nedenini araştırma	6
Öğrencileri motive etme	3
Sürecin önemini anlatma	2
Rehber öğretmenden destek alma	1
İmkân sağlanma	1

Sosyal bilgiler öğretmenleri derse girmeyen öğrenciler için ilk olarak “velilerle iletişime geçtiklerini” (f=9) belirtmişlerdir. Daha sonra sırasıyla “öğrencilerle iletişim kurdukları” (f=7), öğrencilerin “katılmama nedenlerini araştırdıkları” (f=6), “öğrencileri motive ettikleri” (f=3), öğrencilere “sürecin önemini anlattıkları”, gerekli durumda

“rehber öğretmenden destek aldıkları” (f=2) ve öğrencilerin eksikliklerini gidererek onlara “imkân sağladıkları” (f=1) tespit etmişlerdir.

Ö8: “Arayıp motive etmeye çalışıyorum. Kendim bire bir görüşüyorum öğrencilerle. Bunun bu şekilde kendisi için ilerleyen süreçlerde de akademik anlamda sıkıntı çıkarabileceğini, bu konuların çok önemli olduğunu.”

Ö1: “Katılmayan öğrencilerin velilerine mesaj atıyoruz anında. Katılmalarını sağlamasını istiyoruz. Daha sonrasında veliye ulaşarak neden katılmadığını soruyoruz. Öğrencilere uzaktan eğitimin önemini anlatmaya çalışıyoruz. Onları motive etmeye çalışıyoruz.”

Ö2: “Çocuklarla, anneleriyle babalarıyla iletişime geçmek. Niye katılmıyor. Bunun sebebini bilmek lazım.”

Ö5: “Rehber olduğum sınıfta birebir görüşmeler yaptım. Öğrencilerin tamamının durumlarını öğrendim. Bazı öğrencilerimizin imkânsız olduklarını gördük. Bunları temin etme yoluna gittik. Okul idaresiyle iş birliği yaptık. Bazı öğrencilerin ise imkanları olduğu halde katılmadıklarını gördük. Bazı öğrencilerin ise imkanları oldukları halde derse katılmadıklarını fark ettik. Bunlar için de rehber öğretmenle görüştük, velilerle görüşmeler yaptık. Onarı sürece dahil ettik.”

Katılımcı öğretmenlere sorulan bir diğer soru uygulanan acil uzaktan öğretim sürecinin sosyal bilgiler öğretmenlerine bir katkısının olup olmadığını tespit etmek amaçlanmıştır. Katılımcı öğretmenler sürecin kendileri üzerinde de etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar Tablo 8’de belirtilmiştir.

Tablo 8. Acil uzaktan öğretim sürecinin sosyal bilgiler öğretmenleri üzerinde katkısı

Kod	f
Uzaktan eğitim uygulamalarını öğrenme	7
Farklı durumlarda kullanabilme (kar tatili, destekleyici çalışmalar vb.)	5
Dijital araçları kullanma	3
Mesleki gelişime katkı sağlama	3
Bilgiye kolay ulaşabilme	2
Dijital materyale kolay ulaşabilme	1
Bilgisayarı etkili kullanma	1

Öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplara göre acil uzaktan öğretim çalışmaları sosyal bilgiler öğretmenlerinin “uzaktan eğitim uygulamalarını öğrenmelerini” (f=7) sağladığı, “uzaktan eğitim çalışmalarını (kar tatili veya ek çalışma gibi) farklı durumlarda kullanabileceklerini” (f=5), “eğitim sürecinde dijital araçları kullanmayı öğrenme” (f=3), “mesleki gelişimine katkı sağlama” (f=3), “bilgiye kolay ulaşabilme” (f=2) ve “bilgisayarı etkili kullanma” (f=1) gibi kazanımlar elde etmesine fırsatlar sunduğu görülmüştür.

Ö9: “EBA’nın çok zor olduğunu düşünenlerdenim. Bize böyle seminerlerde öyle karmaşık anlatmışlardı ki ödev veremem sanmıştım. Hiç de o kadar zor değilmiş. Tabiki de internette baya ilerledik.”

Ö6: “Kesinlikle, kesinlikle katkılarının olduğunu düşünüyorum. Artı değerler kattığını düşünüyorum. Burada da bir bakış açısı, burada da öğrencilere yaklaşım, burada

da ders formatlarını sürelerle göre yetiştirme, çocuklara ulaşabilme, o konuyu daha aktif bir şekilde verme açısından kendimize artı değerler kattığımız düşünüyorum.”

Ö14: “Kesinlikle oldu. Şu açıdan oldu. Bilgisayarı etkin kullanma, bilgisayar karşısında sunum yapabilme özelliği kazandık. Daha önce böyle bir tecrübemiz yoktu. Bu bizim mesleki anlamda da gelişmemizi sağladı.”

Ö4: “Ders dışı zamanlar planlaması, ders dışı toplantılar yapıyorum bazen kendi öğrencilerimle. ... okul dışında toplantı yapamazdık öğrencilerle ama şu an online olarak toplantı yapabiliyoruz. İstedığımız günde ... Toplantı yapabiliyoruz. Velilere diyoruz ki yarın akşam bir toplantı yapalım. Bu açıdan da ulaşılabilir oldu herkes... Zaman sınırlandırması kalktı, mesafe engeli kalktı.”

Sosyal bilgiler öğretmenlerine yöneltilen son soru ise acil uzaktan öğretim çalışmalarının verimli geçmesi için neler yapılabileceği şeklindedir. Öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar öğretmenlere, öğrencilere, idareye ve velilere yönelik öneriler şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Öğretmenlerin görüşleri kodlar halinde Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9’da sosyal bilgiler öğretmenlerinin belirtmiş olduğu öneriler kategoriler altında incelenmiştir. Öğrencilere yönelik öneriler kısmında “öğrenci katılımı sağlanmalı” ($f=5$), “öğrenciler motive edilmeli” ($f=4$), “öğrenci takip edilmeli” ($f=3$), “öğrencilerle iletişime geçmeli” ($f=2$), “öğrencilerin katılmamama nedeni öğrenmeli” ($f=1$) ve “psikolojik destek sağlanmalı” ($f=1$) şeklinde kodlar yer almıştır. Öğretmenlere yönelik öneriler kısmında ise “farklı etkinlikler yapılmalı” ($f=5$), “aile ile iletişim kurulmalı” ($f=4$), “okul ve aileyle iş birliği sağlanmalı” ($f=2$), “öğretmenlerinin teknolojiyi iyi kullanmalı” ($f=2$), ders sürecinde “görsel materyaller kullanılmalı” ($f=2$), “öğrencileri aktif kılmalı” ($f=2$) ve “farklı materyaller kullanılmalı” ($f=1$) şeklinde kodlanmıştır. İdarecilere yönelik “alt yapı geliştirilmeli” ($f=7$), “teknolojik eksiklikler giderilmeli” ($f=5$) ve ders süresi artırılmalı ($f=2$); velilere yönelik ise sürece “destek vermeli” ($f:4$) ve “öğrencilerini takip etmeli” ($f=3$) kodları bulunmaktadır.

Tablo 9. Acil uzaktan öğretim sürecinin verimli geçmesi için sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

Kategori	Kod	f
Öğrenciye yönelik	Katılımı sağlanmalı	5
	Motive edilmeli	4
	İletişime geçmeli	3
	Takip edilmeli	2
	Katılmama nedeni araştırılmalı	1
	Psikolojik destek verilmeli	1
Öğretmene yönelik	Farklı etkinlikler yapılmalı (oyun vb.)	5
	Aileyle iletişim kurma	4
	Okul ve aileyle iş birliği sağlama	2
	Teknolojiyi iyi kullanması	2
	Görsel materyaller kullanılmalı	2
	Öğrencileri aktif kılma	2
İdarecilere yönelik	Farklı materyaller kullanma	1
	Alt yapı geliştirilmeli	7
	Teknolojik eksikler giderilmeli	5
Velilere yönelik	Ders süresi artırılmalı	2
	Destek vermeli	4
Öğrencileri takip etmeli	Öğrencileri takip etmeli	3

Ö9: “Öğrenciler motive edilmeli, öğrencilere psikolojik açıdan destek olunmalı.”

Ö6: “Teknolojik alt yapımızın daha iyi olması lazım, daha desteklenmesi lazım. Fırsat eşitliği adına teknolojik imkanları olmayan çocuklara da gerekli desteklerin sağlanması lazım ki Bakanlığımız da bu alanda önemli adımlar attı. Tableti olmayan öğrencilere tablet dağıtımı da gerçekleştiriliyor.”

Ö1: “Okul, öğretmen, aile ve öğrenci iş birliği içinde olmalı, birbirleriyle iletişim içinde olmalı, derse katılmayan öğrencilerin ders takibi yapılmalı.”

Ö12: “Öğrencinin maddi durumunu iyi bilmek lazım. Bu çocuk niye uzaktan eğitime katılmıyor. İşte imkanları olduğu halde mi katılmıyor yoksa evde hiç imkânı yok mu?”

Ö3: “Alt yapıyı güçlendirmemiz lazım ülke olarak. Yani herkesin bilgisayarı yanında tableti de olduğunda ikisini bir anda kullanıp da istediği bilgiye ulaştığında. ... herkesin interneti aynı güçte değil, herkesin materyali yok ister istemez. Çocuk bu hafta katılmadı önümüzdeki hafta derse katıldığında geçen haftaki konular yok çocukta. Siz onu beklemiyorsunuz mecbur derse devam ediyorsunuz. Böyle kopuk kopuk gidiyor.”

Ö2: “İletişim çok önemli, uzaktan eğitimi verimli hale getirebilmek için velimizle iletişime geçmemiz gerekli. ... onlarla iletişimi okuldaki yüz yüze eğitimden daha fazla sıkı hale getirmek gerekiyor. Çocuk, anne babayla ne kadar fazla iletişim kurarsak o kadar uzaktan eğitim verimli geçer. Çocuk derse katılır, katılırsa bir şeyler öğrenir.”

Yukarıdaki örnek doğrudan alıntılar ve kategoriler incelendiği zaman sosyal bilgiler öğretmenleri acil uzaktan öğretim sürecinin verimli bir şekilde tamamlanabilmesi için birtakım önerilerde bulunmuşlardır. Bu öneriler öğretmenlerin yapması gerekenler, öğrencilerin yapması gerekenler, idare ve velilerin yapması gerekenler şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Bu önerilerin yerine getirilmesi acil uzaktan öğretim çalışmalarını ve uzaktan eğitim çalışmalarının verimliliğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Sosyal bilgiler beşerî bilimlerden oluşmaktadır. Sosyal bilgiler öğrencilerin geçmiş, bugün ve geleceği anlamlarını, algılamalarını ve kendisi ile geçmiş, bugün ve gelecek arasında irtibatı oluşturmasını sağlamaktadır. Birey olmasının yanında toplumun bir parçası olmasına da yardımcı olur (Öztürk, 2006). Sosyal bilgiler, insanın toplumsal ve fiziksel çevresiyle etkileşimini zaman süreci içinde ele alan bir disiplindir (Doğanay, 2008). Toplumla ve fiziksel çevreyle ilgilenen sosyal bilgiler dersi okul dışı eğitim uygulamalarıyla yakından ilgilidir. Bundan dolayı sınıf içerisinde sosyal bilgiler dersini vermek bilişsel etkinliklerin yapıldığı ezberden öteye geçmeyecektir. Özkal, Güngör ve Çetingöz (2004) öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sıkıcı, ağır ve gerçek yaşamla ilişkili olmadığını düşündüklerini ifade etmiştir. Sosyal bilgiler dersine yönelik bu algı sınıf ortamında işlenen derslerde daha çok görüldüğü düşünülmektedir. Bu algının ortadan kalkması okul dışı ortamlarda yürütülen eğitim faaliyetleriyle sağlanabilmektedir. Çünkü okul dışı ortamlarda yürütülen

sosyal bilgiler dersi; öğrencilere yaparak yaşayarak öğrenme, araştırma inceleme, gözlem yapma ve öğrencileri uygulama fırsatı vermektedir. Ama yaşanan salgın süreci öğrenci ve öğretmenleri sınırlandırmış ve okul dışı ortamlarda eğitim uygulamalarına kısıtlamalar getirmiştir.

COVID-19 salgını birçok toplumsal kesimi farklı düzeylerde olumsuz etkilemiştir. Bunlardan birisi de eğitim sistemin temelini oluşturan öğretmenlerdir. Yürütülen araştırmada sosyal bilgiler öğretmenleri acil uzaktan öğretim sürecini olumlu ve verimli bulmuşlardır. Öğretmenlerin olumlu bulmalarındaki temel gerekçe yaşanan salgın döneminde eğitim öğretimin devam edebileceği tek uygulamanın uzaktan eğitim şeklinde olmasıdır. Ayrıca acil uzaktan öğretim zamandan ve mekândan bağımsız olması sosyal bilgiler öğretmenlerinin diğer gerekçesidir. Benzer durum Akgül ve Oran (2020) tarafından da tespit edilmiştir. Görüşmelerde öğretmenler yüz yüze eğitimi seçmekle beraber salgın şartları altında yapılabilecek en iyi eğitimin acil uzaktan öğretim olacağı kanaatine sahip oldukları tespit edilmiştir. Usta ve Mahiroğlu (2008) öğrenme ortamlarının uzaktan eğitim ortamlarına oranla öğretmen desteği, öğrenci öğretmen etkileşimi, ders içeriği ve yapısı açısından çevrimiçi eğitim alan öğrencilere daha fazla doyum sağladığı, öğrencilerin daha başarılı olduğu ve öğrenmenin daha kalıcı olduğunu belirtmiştir.

Salgın, eğitim öğretim süreciyle birlikte sosyal bilgiler derslerini de derinden etkilemiştir. Toplumla ve toplumsal mekanlarla sıkı bir ilişki içerisinde olan sosyal bilgiler dersi kapalı ortamlarda işlenmek zorunda kalmıştır. Sosyal bilgiler dersiyle öğrencilerin, okul dışında hayatla bütünleştirilmesi, günlük hayatta kullanabilecekleri bilgi ve beceriye sahip olmaları beklenmektedir (MEB, 2018). Salgın sürecinde ekran başına kilitlenen ve evden dışarıya çıkamayan öğrenciler sosyal bilgiler dersinde sıkılmaları; öğretmenlerin ise zorlanmaları normaldir. Uzaktan sosyal bilgiler öğretimi sürecinde sosyal bilgiler öğretmenleri birtakım problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Özellikle uzaktan eğitim uygulamalarının ve teknolojik alt yapının oluşturduğu sınırlılıklar, öğrencilerle temas kurulamaması ve sürenin az olması sürecin olumsuz olmasının temel nedenleridir. Akgül ve Oran (2020) yapmış oldukları çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerine göre en temel problem alt yapı kaynaklıdır. Bakioğlu ve Çevik (2020) uzaktan eğitim gerçekleştiren öğretmenlerinin uzaktan eğitimde yaşadıkları en büyük problemlerinin bilgisayarla ilgili olarak yazılım/donanım problemleri, internet bağlantısı, bilgisayar programlarına yönelik problemler olarak ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitim başarıya ulaşabilmesi için fiziksel altyapının varlığı gerekli ve oldukça önemlidir (Erbil, Demir ve Armağan Erbil, 2021).

Salgın döneminde uygulanan tedbirler ve eğitim çalışmalarına getirilen sınırlılıklar sosyal bilgiler öğretmenlerinin uygulayabileceği eğitim yöntem ve tekniklerini kısıtladığı görülmektedir. Bu süreçte sosyal bilgiler öğretmenleri sunuş yoluyla öğrenme yöntemine ağırlık vererek anlatım ve soru-cevap tekniklerini kullandıkları görülmektedir. Bakioğlu ve Çevik (2020) tarafından yürütülen araştırmada fen bilgisi öğretmenlerinin süreçte soru-cevap, problem çözme ve düz anlatım yöntemlerini kullandıklarını saptamıştır. Benzer durum Erbil, Demir ve Armağan Erbil (2021) tarafından yapılan araştırmada da tespit edilmiştir. Akbaba, Kaymakçı, Birbudak ve Kılcan (2016) araştırmalarında uzaktan eğitim sürecinde

daha çok düz anlatım yönteminin tercih edildiğini belirtmiştir.

Acil uzaktan öğretim kapsamında sosyal bilgiler öğretmenleri genellikle slayt sunumu eşliğinde dersleri işledikleri ve bir takım dijital aktiviteler yaptıkları tespit edilmiştir. Benzer bulgu Bakioğlu ve Çevik (2020) tarafından da ulaşılmıştır. Akbaba, Kaymakçı, Birbudak ve Kılcan (2016) ise uzaktan eğitim sürecinde yalnızca kitap kullanıldığını bulmuştur. Ders esnasında görsel materyallerin kullanılması öğretim sürecini güçlendirmesi beklenmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri derslerde test çözme, sosyal bilgiler kitabından okuma ve EBA materyallerini kullanma/paylaşma gibi etkinlikler yaptıkları saptanmıştır. Ayrıca katılımcı öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde görsel ve dijital materyaller kullanarak süreci zenginleştirmişlerdir. Böylece öğrencilerin hem görsel hem de işitsel öğrenmelerine fırsatlar sunmuşlardır. Akkoyunlu ve Yılmaz (2005) sözel hem de görsel kanallarda işlenen bilgi kaynaştırıldığında bilginin transferi ve kalıcılığı artırdığını ifade etmiştir. Şahin, Gençtürk ve Budanur (2007) etkili ve kalıcı bir öğretim için şekil, grafik, tablo ve harita gibi görsel materyaller kullanımının önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan işlenen sosyal bilgiler dersinin öğrencilerin akademik başarılarına katkısının olduğuna inandıkları saptanmıştır. Öğretmenler, yüz yüze eğitimi tercih etmekle beraber salgın koşullarında acil uzaktan öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarılarına katkısının olduğunu düşünmektedirler. Temel gerekçe olarak da salgın sürecinin oluşturmuş olduğu sınırlılığın uzaktan eğitim uygulamalarıyla aşılabacağına inanmaktadırlar. Ayrıca bu süreçte öğrencilerin sorumluluk alması ve bilgiye kendilerinin ulaşması da onların akademik gelişmelerine katkı sağlamıştır. Ama uzaktan eğitime aynı ortamın paylaşılmamasından dolayı göz teması kurulamaması ve öğrencinin denetlenmemesi gibi problemlerle karşılaşılması süreci olumsuz etkilemektedir. Benzer durum Erbil, Demir ve Armağan Erbil (2021) tarafından yapılan araştırmada da tespit edilmiştir. Ayrıca aynı anda iki-üç kardeşin derse girmesi internet, teknolojik alet, gürültü ve ders girecek ortamın olmaması gibi problemler meydana getirmiştir. Sintema (2020) uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin imkânlarının yetersizliğinden dolayı performans düşüklüğünün olduğunu ifade etmiştir.

Acil uzaktan öğretim sürecinde öğretmenlerin karşılaşmış oldukları genel bir problem öğrenci ilgisizliği ve derslere katılımın az olmasıdır. Benzer şekilde Bakioğlu ve Çevik (2020) yapmış oldukları araştırmada derslere katılımlarının az olduğunu ve öğrencilerde motivasyon düşüklüğünün olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, derse girmeyen öğrenciler için genellikle veliler ve öğrencilerle iletişime geçtikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin katılmama nedenlerini araştırdıkları, öğrencileri motive ettikleri, gerekli durumda rehber öğretmenden destek aldıkları ve öğrencilerin eksikliklerini gidererek onlara imkân sağlamaya çalıştıkları saptanmıştır. Bu süreçte öğretmenler özellikle velilerle iletişim içerisinde olup onların desteğini alma ihtiyacı hissetmişlerdir. Erbil, Demir ve Armağan Erbil (2021) tarafından yapılan çalışmada öğretmenler, uzaktan eğitim süreci konusunda velilerin oldukça önemli bir konuma sahip olduğunu vurgulamışlardır. Veli eğitim sürecinde her zaman önemli kabul edilmiştir. Ama yaşanan bu süre öğrencilerin öğretmenler tarafından denetlenmesini ve

takibini zorlaştırmış bu konuda veli yardımını zorunlu kılmıştır.

Yapılan araştırmada katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinin daha önce hiç uzaktan eğitim yapmadıkları tespit edilmiştir. Bu durum öğretmenlerin uzaktan eğitim konusunda yetersiz ve tecrübesiz olduğunu göstermektedir. Nitekim görüşme esnasında öğretmenler uzaktan eğitim uygulamalarında yetersiz olduklarını, bilgisayar ve teknolojik cihazları başlangıçta yeterli düzeyde kullanamadıklarını belirtmişlerdir. Burke ve Dempsey (2020) tarafından hazırlanan raporda İrlanda'da görev yapan öğretmenlerin hepsinin uzaktan eğitime yönelik becerilere tam sahip olmadıkları ve teknolojik becerilere ilişkin çeşitli problemler yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenleri acil uzaktan öğretim esnasında başta sınıf kontrolü olmak üzere öğrencilerle etkili iletişim kuramama, etkinlik yapamama ve beden dilini kullanamama, öğretmen-öğrencinin farklı ortamlarda olması ve sürenin yetersizliği gibi problemler yaşadıklarını da belirtmişlerdir.

Acil uzaktan öğretim süreci sosyal bilgiler öğretmenlerini farklı noktalarda etkilemiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki gelişimlerine doğrudan ve dolaylı katkı sağladığı düşünülmektedir. Özellikle öğretmenlerinin teknolojik yeterliliklerini geliştirmelerine olanak sağlamıştır. Bozkurt (2020) salgın sürecinde uzaktan eğitimde teknolojilerden çokça yararlanılması gerektiğine ve dijital becerilerin ile dijital yeterliliklerin geliştirilmesine vurgu yapmıştır. Bu sürecin sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamalarını öğrenmelerini sağladığı, uzaktan eğitim çalışmalarını (kar tatili veya ek çalışma gibi) farklı durumlarda kullanabilme, eğitim sürecinde dijital araçları kullanabilme, bilgiye kolay ulaşabilme, dijital materyale kolay ulaşabilme ve bilgisayarı etkili kullanma gibi kazanımlar elde etmesine fırsatlar sunduğu görülmüştür. Bir nevi pandemi süreci öğretmenler için uzaktan eğitim konusunda hizmet içi eğitim şekline dönüşmüştür.

Sosyal bilgiler öğretmenleri acil uzaktan öğretim sürecinin verimli geçmesi ve öğrencilerin akademik başarısına katkı sağlayabilmesi için öğrenci katılımın sağlanması ve öğrencilerin motivasyonun artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Akgül ve Oran'a (2020) göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu, öğrencilerin uzaktan eğitim dersine motivasyonlarının düşük olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum bu araştırmanın bulgularıyla uyumludur. Uzaktan eğitim sürecine yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri ve literatür dikkate alınarak aşağıdaki öneriler yapılabilir.

- Acil uzaktan öğretim sürecinin öğrencilerin akademik başarısına katkı sağlaması için ilk olarak öğrencilerin derslere katılımı sağlanmalıdır. Bunun için mümkün olduğu kadar öğrencilerin teknolojik eksikleri giderilmelidir.
- Acil uzaktan öğretim sürecinin öğrencilerin akademik başarısına katkı sağlaması için mümkün olduğu sürece öğrencileri aktif kılmalı ve öğrencilere sorumluluklar verilmelidir.
- Öğretmenler başta veliler olmak üzere öğrencilerle iletişim içerisinde olunmalı ve mümkün olduğu kadar öğrencileri takip etmelidir.
- Öğretmenler teknolojiyi iyi kullanmalı ve ders esnasında görsel-dijital materyallerden

yararlanmalıdır. Ayrıca süreç içerisinde farklı etkinliklere yer vermelidir.

- Öğrencilerin derse katılmama nedenlerinin tespit edilmelidir. Sorun yaşayan öğrencilere teknolojik imkân sağlanmalı ve gerekli durumlarda psikolojik destek verilmelidir.
- Alt yapı geliştirilmeli ve teknolojik eksiklikler giderilmelidir.
- Ders süresi artırılmalıdır.
- Velilerle iletişime geçerek sürece destek olmaları sağlanmalı ve öğrencilerini takip etmeleri konusunda veliler şevlendirilmelidir.

Yazar Katkı Oranı

Yazar çalışmada başka bir yazarın katkısı olmadığını ve çalışmanın son halini okuduğunu ve onayladığını beyan etmektedir.

Etik Kurul Beyanı

Bu çalışmaya ilişkin Sakarya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (Karar Tarihi: E-61923333-050.99-35897/24) etik kurul onayı alınmıştır.

Çatışma Beyanı

Yazar çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.

Kaynaklar

- Akbaba, B., Kaymakçı, S., Birbudak, T. S., & Kılcan, B. (2016). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitimle Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi öğretimine yönelik görüşleri. *Journal of Theoretical Educational Science*, 9(2), 285-309. https://keg.aku.edu.tr/arsiv/c9s2/KuramsalEgitimbilim_cil_t9say%0c3%84%0c2%0b12.pdf#page=130
- Akdemir, Ö. (2011). Yükseköğretimimizde uzaktan eğitim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2, 69-71. <https://doi.org/10.5961/jhes.2011.011>
- Akgül, G., & Oran, M., (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 15-37. <https://dergipark.org.tr/en/pub/eyyad/issue/59733/847318>
- Akkoyunlu, B., & Yılmaz, M. (2005). Türetimci çoklu ortam öğrenme kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 9-18.
- Aydemir, A. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ile öğrenci-veli iletişimi: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin deneyimleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 813-827. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1390144>
- Bakioğlu, B., Çevik, M. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 109-129. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43502>

- Bayburtlu, Y. S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi. *Electronic Turkish Studies*, 15(4) 131-151
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/403827>
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması, *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-141. <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/handle/11421/25005>
- Burke, J., & Dempsey, M. (2020). COVID-19 Practice in primary schools in Ireland report. *National University of Ireland Maynooth, Ireland*. <https://www.into.ie/app/uploads/2020/04/COVID-19-Practice-in-Primary-Schools-Report-1.pdf>.
- Deveci, H. ve Çengelci, T. (2006). Sosyal Bilgiler Dersinde Duygusal Zekanın Geliştirilmesi. II Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi Kitabı içinde (s.140–147). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, Milli Eğitim Basımevi.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96. <https://dergipark.org.tr/en/pub/cusosbil/issue/4379/60037>
- Erbil, D. G., Demir, E. & Armağan Erbil, B. (2021). Pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies - Education*, 16(3), 1473-1493. <https://dx.doi.org/10.47423/TurkishStudies.49745>
- Erol Şahin, A. N. (2019). Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi dersinin uzaktan eğitim yoluyla öğretilmesi hakkında öğretim elemanlarının görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), 477-502. <http://www.gefad.gazi.edu.tr/en/download/article-file/674457>
- Ertürk, S. (1988). Türkiye’de eğitim felsefesi sorunu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3),11-16. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/88406>
- Gürer, M. D., Tekinarslan, E., & Yavuzalp, N. (2016). çevrimiçi ders veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(1) 47-78 <https://doi.org/10.17569/tojqi.74876>
- Hamutoğlu, N. B., Gültekin, G. S., & Savaşçı, M. (2019). Öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri: Açıköğretim uygulamaları. *Yükseköğretim Dergisi*, 9(1), 19-28. <https://doi.org/10.2399/yod.18.023>
- Koçoğlu, E. (2020). *Eğitim Tarihine Kavramsal Bakış*. İçinde M. Köçer ve E. Koçoğlu (Eds.) Eğitim Tarihi (ss. 1-13). Pegem Akademi Yayınları.
- Marshall, M. N. (1996). Sampling for qualitative research. *Family practice*, 13(6), 522-526. <https://doi.org/10.1093/fampra/13.6.522>
- MEB, (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*. Talim Terbiye Kurulu yayınları
- Özaydın Özkar, B. (2020). Students' Perspectives of Distance Education. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology, Special Issue*, 247-259
- Özkal, N., Güngör, A. & Çetingöz, D. (2004). Sosyal bilgiler dersine ilişkin öğretmen görüşleri ve öğrencilerin bu derse yönelik tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 40(40), 600-615. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kuvey/issue/10357/126810>
- Öztürk, C. (2006). *Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış*. İçinde C. Öztürk (ed.) Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (ss. 2-117). PegemA Yayıncılık.
- Paydar, S., & Doğan, A. (2019). Öğretmen adaylarının açık ve uzaktan öğrenme ortamlarına yönelik görüşleri. *Eğitim ve Teknoloji*, 1(2), 154-162. <https://dergipark.org.tr/en/pub/egitek/issue/50136/650237>
- Sintema, E. J. (2020). Effect of COVID-19 on the performance of grade 12 students: implications for STEM education. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 16(7), 1-6. <https://doi.org/10.29333/ejmste/7893>
- Smith, N. (2020). Ten Tips from an Online Educator. *The Tyee*. <https://thetyee.ca/Analysis/2020/04/01/Online-Educator-Ten-Tips>
- Sunal, S. C. & Haas M. E. (2002). *Social studies for the elementary and middle grades a constructivist approach*. Allyn and Bacon
- Şahin, S., Gençtürk, E., & Budanur, T. (2007). Coğrafya öğretiminde uygun grafik seçimi ve kullanımının öğrenme üzerindeki etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 293-302. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/49108/626725>
- Tuncer, M., & Tanaş, R. (2011). Akademisyenlerin uzaktan eğitim programlarına yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi (Fırat ve Tunceli Üniversiteleri Örneği). *Ilkogretim Online*, 10(2), 776-784
- Usta, E., & Mahiroğlu, A. (2007). Harmanlanmış öğrenme ve çevrimiçi öğrenme ortamlarının akademik başarı ve doyuma etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 1-15. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59525/856022>
- Yalçınkaya, E. & Öner, G. (2020). *Dünyada Çağdaş Eğitim Hareketleri*. İçinde M. Köçer ve E. Koçoğlu (Eds.) Eğitim Tarihi (ss. 253-274). Pegem Akademi Yayınları.
- Yıldırım, Y. (2022). Uzaktan eğitim şeklinde yürütülen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin 8. sınıf öğrencilerinin başarısına etkisi. *Journal of*

Interdisciplinary Education: Theory and Practice. 4 (1),
22-33 <https://doi.org/10.47157/jietp.1032685>

Extended Summary

Introduction

Education constitutes an element of the life cycle in the world from past to present (Koçoğlu, 2020). As education is a process (Ertürk, 1988), it has a history as old as humanity. The difficulties, developments and changes faced in the history of humanity also deeply affect the understanding of education and educational activities. While these effects sometimes lead to positive results, sometimes they cause undesirable situations. One of these difficult periods has been the covid-19 pandemic.

The covid-19 pandemic has affected the social sphere in different ways. One of these areas is education. The pandemic caught the education systems and social studies teachers, like all teachers, unprepared. Along with the pandemic, the social studies lesson, like other lessons, started to be carried out within the scope of emergency remote teaching. The social studies course was first conducted in the form of a television broadcast. Over time, it started to be carried out over EBA and some platforms that provide multi-participant and video calls.

The opinion of academicians on the distance education process in the literature the view of candidate teachers are frequently, while the opinions of teachers and social studies teachers are less common. However, one of the most affected form pandemic by the process is teachers. It can be said that social studies teachers, who are in a direct and close relationship with the social and physical environment, are more affected by this process. In addition, while studies on the views of social studies teachers are aimed at evaluating the emergency remote teaching process, this research focuses on distance social studies education.

The opinion of academicians on the distance education process in the literature (Erol Şahin, 2019; Tuncer & Tanaş, 2011; Gürer, Tekinarslan, & Yavuzalp, 2016), the view of prospective teachers (Akbaba et al., 2016; Hamutoğlu, Gültekin, & Savaşçı, 2019; Özyayın Özkara, 2020) ; Paydar & Doğan, 2019) are frequently included, while the opinions of teachers (Bakioğlu & Çevik, 2020; Bayburtlu, 2020) and social studies teachers (Aydemir, 2021; Akgül & Orhan, 2021) are less common. However, one of the most affected by the process is teachers. It can be said that social studies course teachers, who are in a direct and close relationship with the social and physical environment, are more affected by this process. Therefore, it is thought that this research will contribute to the field. In addition, while studies on the views of social studies teachers (Aydemir, 2021; Akgül & Orhan, 2021) are aimed at evaluating the distance education process, this research focuses on distance social studies teaching. This research is also important in terms of guiding all teachers, especially social studies teachers. In this research, it was aimed to determine the contribution of social studies lesson applied on online platforms to the academic success and social development of secondary school 5th, 6th and 7th grade students. In addition, it is aimed to determine the views of social studies teachers on issues such as technical problems experienced in social studies lessons and the efficiency of applied teaching studies.

Method

Phenomenology, one of the qualitative research models, was used in this research. The study group consists of 15 social studies teachers. The working group was formed in two ways. First, face-to-face interviews were conducted with social studies teachers within the scope of qualitative study. After that, the interview questions were sent to those who did not want to meet due to the pandemic, but volunteered, and their answers were added to the process. While forming the study group in the research, criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods, was used.

In the research, the interview method was used as the basis. Therefore, "semi-structured interview form" developed for the research was used as a data collection tool in the research. The interviews made during the research process were recorded. Then, the written interviews were analyzed with descriptive analysis method in accordance with qualitative studies.

Findings, Discussion and Results

In the findings part of the study,

- Social studies teachers have not done remote teaching before,
- Social studies teachers find the emergency remote teaching process positive and productive due to reasons such as "continuing the education process", "due to the conditions of the period", "teaching lessons", "accessing and sharing digital documents" and "removal of time and distance barriers" during the pandemic process,
- In this process, social studies teachers frequently use slides, digital materials (video, short film, internet news), visual materials (map, picture, photo) and EBA,
- Social studies teachers believe that they contribute to the academic success of the students,
- Social studies teachers do studies such as "communicating with parents", "communicating with students", "researching the reason for students not attending" and "motivating students" in order to solve the problems they encounter,
- The emergency remote teaching process, contributed to teachers in subjects such as "learning the distance education application", "using it in different situations (snow holidays, supportive studies, extracurricular meetings, etc.)", "using digital tools in educational studies", "contributing to professional development" and "easy access to information"

As a result, the pandemic has deeply affected the education process in many areas. Realizing this situation and realizing that the pandemic will not end in a short time, social studies teachers took action to make the process more efficient. Although they do not approve of emergency remote teaching, they have tried to do the best they can by accepting that there is nothing else that can be done during this pandemic period. They also stated that this process contributed to their professional development.

It has been determined that student participation and motivation should be increased in order for the emergency remote teaching process to be efficient and to contribute to the academic success of the students. According to Akgül and

Oran (2020), the majority of teachers stated that students' motivation to distance education courses is low. In order for the emergency remote teaching process to contribute to the academic success of the students, students should be active as long as possible and students should be given responsibilities.

Author Contribution Rates

The author declares that no other author has contributed to the study and that he has read and approved the final version of the study.

Ethical Declaration

The purposes and procedure of the current study were granted approval from the ethical committee of the Sakarya University (Ethics Committee's Decision Date: 15.06.2021), Ethics Committee Approval Issue Numbers: E-61923333-050.99-35897/24.

Conflict Statement

The author declares that there is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

Ek Görüşme Soruları

Değerli Öğretmen Arkadaşımız

Aşağıda bir takım sorular olup bunları samimi ve içten cevaplamanızı istiyoruz. Lütfen soruları iyi anladıktan sonra dikkatli bir şekilde cevap veriniz. Burada vermiş olduğunuz cevaplar kesinlikle bireysel olarak değerlendirilmeyecek olup için kişilerle paylaşılmayacaktır. Zaman ayırıp samimi cevaplar verdiğiniz için şimdiden teşekkür ederiz.

Saygılarımızla.

A. Betimsel Sorular

1. Yaşınız:
2. Cinsiyetiniz:
3. Meslekte geçirdiğiniz süre:

B. Görüşme Soruları

1. Başta sosyal bilgiler dersi olmak üzere uzaktan eğitim sürecini genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?
 - a. Sizce uzaktan eğitim süreci verimli geçiyor mu?
 - b. Daha verimli geçmesi için neler önerirsiniz?
2. Dersleri nasıl işliyorsunuz? Ders işlerken ne tür etkinlikler yapıyorsunuz?
3. Uzaktan eğitimin öğrencilerin başarısına katkısının olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
 - a. Sosyal bilgiler dersine katkısı oluyor mudur?
4. Uzaktan eğitim sürecinde yaşadığınız zorluklar nelerdir? Örnek verir misiniz?
5. Öğrenciler, derslere genellikle katılıyorlar mı? Öğrenciler derse katılması için neler yapıyorsunuz?
6. Uzaktan eğitim sürecinde eğitim materyali olarak neler kullanıyorsunuz? Örnek verir misiniz?
7. Uzaktan eğitim sürecinin size bir katkısı oldu mu? Açıklar mısınız?
8. Verimli bir uzaktan eğitim süreci için neler önerirsiniz?